

Katowice; 05.07.2023r.

VIDI:
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
RADA DYSCYPLINY NAUKI MEDYCZNE
Przewodniczący
prof. dr hab. Agnieszka Haloń

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Lek. Agnieszki Czerwińskiej-Błaszczyk

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu BIURO RADY DYSCYPLINY NAUKI MEDYCZNE	
wpl. dnia	14-07-2023
dz. RN-BM/	1273

pt. „Ocena funkcji seksualnych oraz stylów przywiązaniowych u osób uzależnionych od alkoholu.”

Katedra i Klinika Psychiatrii
Dorosłych Śląskiego Uniwersytetu
Medycznego w Katowicach

40-635 Katowice
ul. Ziotowa 45/47
www.sum.edu.pl

Kierownik Katedry i Kliniki
Psychiatrii Dorosłych SUM
Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr.
Krzysztof Kucia
tel.: (+48 32) 205 92 60

Promotor: prof. dr hab. n. med. Tomasz Pawłowski
z Zakładu Psychoterapii i Chorób Psychosomatycznych
Katedry Psychiatrii

Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Nadmierne spożycie alkoholu oraz uzależnienie od tej substancji stanowią bardzo poważny i narastający problem, zarówno zdrowotny, jak i społeczny. O dysfunkcjach seksualnych u osób pijących alkohol napisano już sporo, natomiast spojrzenie na tą problematykę z perspektywy stylów przywiązaniowych uważam za wkroczenie w interesujący i nowatorski nurt badawczy.

Przedłożona do recenzji praca doktorska posiada tradycyjną strukturę, od razu zwraca uwagę jej staranne opracowanie redakcyjne i graficzne. Łącznie obejmuje 104 strony wydruku komputerowego, w tekst wpleciono 29 tabel oraz 21 rysunków.

Zamieszczony na początku rozprawy Spis treści jest bardzo przejrzysty i świadczy o poprawności układu pracy oraz wyważonej

strukturze podziału jej treści. Spis skrótów nie jest niezbędnym elementem rozprawy, choć może czasami ułatwić lekturę, szkoda, że tutaj go zabrakło.

Wstęp jest obszerny, liczy 29 stron. Pierwszą jego stronę poświęcono zwięzłemu zarysowaniu obszaru badawczego z przytoczeniem najistotniejszych faktów i zależności. Kolejną doktorantka przechodzi do rozwinięcia trzech filarów dysertacji. Rozpoczyna od kwestii uzależnienia od alkoholu – prezentuje obowiązujące kryteria klasyfikacyjne z uwzględnieniem propozycji zawartych w ICD-11, opisuje wyczerpująco etiopatogenezę w paradygmacie biopsychospołecznym i kończy podrozdział omówieniem wpływu alkoholu na układ hormonalny. Drugi podrozdział Wstępu zawiera informacje na temat funkcji seksualnych, począwszy od definicji zdrowia seksualnego poprzez różne modele reakcji seksualnych na determinantach funkcji seksualnych kończąc. W ostatnim z podrozdziałów omawia dysfunkcje seksualne, najpierw hasłowo definicję i ich podział, by szerzej przyjrzeć się wpływowi alkoholu na występowanie tychże dysfunkcji, zarówno w populacji kobiet, jak i mężczyzn.

Narrację Wstępu poprowadzono logicznie i konsekwentnie, w wyważony sposób czerpiąc z naukowych publikacji, lecz nie popadając w pułapkę zasypywania czytelnika stosem zbędnych informacji w myśl zasady „im więcej, tym lepiej”. Świadczy to o cennej umiejętności selekcji materiału źródłowego, niezbędnej w pracy naukowej.

Uwagi:

Kilkakrotnie (str. 8, 14, 24 a także 80) zamiast prawidłowego „pozabezpieczny styl przywiązania” znalazło się określenie „pozabezpieczany”.

Wewnątrz spójnika złożonego *zarówno..., jak i* przed wyrazem *jak* powinien znaleźć się przecinek.

Ucieczka od, a nie do przykrych emocji (ostatni akapit str. 9).

Ucieczka od, a nie do przykrych emocji (ostatni akapit str. 9).

Uzależnienie od, a nie do alkoholu (str. 12).

Niejasne są sformułowania (str. 13) „wzbudzenie sygnalizacji receptora CRF” czy „sygnalizacja receptorów CRF”.

Odpowiada za (a nie na) regulację odpowiedzi na bodźce bólowe (str. 14, 3 akapit). Co oznacza sformułowanie: „stan zmniejszenia dopaminy”? (str. 15).

Zamiast „ekspresja w różnych tkankach mózgu” sugerowałbym „strukturach mózgu” (str. 15).

W rozdziale Cele badania lek. Agnieszka Czerwińska-Błaszczuk sprecyzowała 4 cele pracy, którymi są: analiza dysfunkcji seksualnych wśród osób uzależnionych od alkoholu w porównaniu z grupą kontrolną, ocena zależności pomiędzy występowaniem zaburzeń funkcji seksualnych a czasem i ilością spożywanego alkoholu oraz liczbą potomstwa w grupie osób uzależnionych od alkoholu, charakterystyka stylów przywiązania w obu grupach oraz ocena związku stylów przywiązania z występowaniem dysfunkcji seksualnych i liczbą potomstwa. W ostatnim celu pracy brakuje dookreślenie, iż dotyczy to osób uzależnionych od alkoholu.

Kolejno zaproponowano 6 pytań i hipotez badawczych, które są adekwatnym, ścisłym rozwinięciem celów badania.

Uwaga: P4, H4 – nie ilość, lecz liczba potomstwa, także Dyskusja - str. 79.

Rozdział Materiał i metody zajmuje 19 stron tekstu. Badanie miało charakter kliniczno-kontrolny i przeprowadzono je w latach 2018-2022 na grupie 149 osób, spośród nich 100 osób uzależnionych od alkoholu stanowiło grupę badaną, 49 osób zdrowych - grupę kontrolną. Na prowadzenie badania uzyskano stosowną aprobatę Komisji Bioetycznej UM we Wrocławiu i, co warto podkreślić, sfinansowano je z grantu dla młodych naukowców tegoż Uniwersytetu. Nie tylko jasno

sprecyzowano kryteria włączenia i wyłączenia z badania, lecz także przekonująco je uzasadniono. Reasumując, procedura badania jest klarowna i nie budzi żadnych zastrzeżeń.

W podrozdziale Metodyka badań zaprezentowano wykorzystane narzędzia badawcze: Międzynarodowy Indeks Funkcji Seksualnych Mężczyzn i odpowiadający mu Indeks Funkcji Seksualnych Kobiet, Kwestionariusz Stylów Przywiązaniowych, Kwestionariusz Fagerstroma oraz zawierającą 19 pytań autorską ankietę, która pozwoliła uzyskać dane socjodemograficzne, dotyczące statusu ekonomicznego oraz informacje na temat spożywania alkoholu. Opisano przeznaczenie każdego z kwestionariuszy, zaprezentowano szczegółowo ich konstrukcję oraz zawarto niezbędne informacje na temat interpretacji wyników i polskiej walidacji.

Kolejno autorka przedstawiła charakterystykę badanej populacji. Okazało się, że istotne statystycznie różnice pomiędzy grupą badaną i kontrolną dotyczyły poziomu wykształcenia oraz miesięcznych dochodów. Nawiasem mówiąc, w ostatnim wersie tabeli 8 wkraść się błąd – nie 100 000 PLN, a 10 000 PLN. Ponadto, osoby z grupy badanej spożywały więcej alkoholu w ciągu doby, częściej piły alkohol w tygodniu, częściej występowały u nich ciągi alkoholowe oraz częściej odnotowano wśród nich utrzymywanie abstynencji. Różnice dotyczące spożycia alkoholu okazały się także istotne statystycznie przy uwzględnieniu płci.

Uwagi:

Drobna uwaga edytorska – kryteria ogólne (nr 2 i 3) w tabeli 2 powinny być pisane wielką literą.

Nie jest do końca prawdziwe stwierdzenie (str. 35), iż grupę kontrolną stanowiły osoby bez jakiegokolwiek uzależnienia w wywiadzie. 36% spośród nich była przecież uzależniona od nikotyny.

Nie zawarto informacji, w jakich jednostkach podano średnie dobowe spożycie alkoholu (tabela 10, 11, 12).

Na stronie 47 pojawia się podrozdział prezentujący istotne dane dotyczące palenia papierosów w oby grupach. Brak jednak o tym wzmianki w celach czy pytaniach badawczych bądź krótkiego choćby uzasadnienia użycia Kwestionariusza Fagerstroma w Metodyce.

Wyniki zajmują 22 strony dysertacji. Ich prezentacja jest precyzyjna, zwięzła i odpowiada danym zawartym w tabelach i rysunkach. Okazało się, że kobiety z grupy badanej uzyskiwały w stopniu statystycznie znamionym niższą punktację w większości wymiarów kwestionariusza FSFI, z wyjątkiem podniecenia i dolegliwości bólowych, co świadczy o ich gorszym funkcjonowaniu seksualnym. Wśród 64% tych kobiet zdiagnozowano dysfunkcję seksualną. Podobnie mężczyźni z grupy badanej wypadali gorzej we wszystkich pięciu wymiarach funkcjonowania seksualnego w porównaniu ze zdrowymi mężczyznami, stwierdzono też u nich większe nasilenie zaburzeń erekcji. Zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet z grupy badanej, gorsze funkcjonowanie seksualne pozostawało w zależności z dłuższym czasem picia alkoholu z cechami uzależnienia. Nieco mniej destrukcyjny wpływ na sferę seksualną w świetle badań doktorantki wywierała ilość spożywanego alkoholu przez osoby z grupy badanej - była ujemnie powiązana z poziomem wymiaru erekcji oraz satysfakcji ze stosunku u mężczyzn, a z poziomem wymiaru pożądania wśród kobiet. Także ilość wypijanego dziennie alkoholu nie wiązała się w znaczącym stopniu z występowaniem dysfunkcji seksualnej wśród kobiet. Zaburzenia funkcji seksualnych nie przekładały się niekorzystnie na liczbę potomstwa w grupie badanej, w której dominował unikowy i lękowo-ambiwalentny styl przywiązania. Jedynie wśród kobiet uzależnionych od alkoholu wykazano moderujący efekt poziomu unikowego stylu przywiązania na zależność pomiędzy wymiarami: podniecenie oraz lubrykacja a liczbą posiadanego potomstwa.

Uwagi:

Poprawną formą jest „z wyjątkiem” (str. 53, 69).

Skoro autorka zdecydowała pisać nazwy kategorii w tabeli 13 i kolejnych małą literą, powinna czynić to konsekwentnie (ostatni wers tabeli 13).

W opisach rysunków 3-9 brakuje wzmianki, iż dane dotyczą kobiet, a w opisach rysunków 10-14, iż dotyczą mężczyzn.

W drugim zdaniu ostatniego akapitu na str. 62 dwukrotnie wkradł się rzeczownik „zależność”.

Liczącą 9 stron Dyskusję podzielono na części odnoszące się do poszczególnych pytań badawczych. Poprowadzono ją zwięźle, konkretnie, bez zbędnego teoretyzowania, dokonując trafnego wyboru cytowanego piśmiennictwa. Lek. Agnieszka Czerwińska-Błaszczyk formułuje praktyczną konkluzję, iż zwrócenie uwagi na styl przywiązania u osoby uzależnionej może posłużyć jako wskazówka w procesie psychoterapii.

W podsumowaniu doktorantka zwraca m.in. uwagę na ograniczenia własnego badania i konsekwentnie nakreśla obszar dalszych poszukiwań. Doceniam u autorki umiejętność zdystansowanego spojrzenia na rezultaty własnych wysiłków.

Uwagi:

W części poświęconej zależności występowania dysfunkcji seksualnych z czasem picia alkoholu doktorantka wykonuje trzy zaskakujące wolty, polegające na negacji własnych wyników. Autorka pisze (w odniesieniu do mężczyzn, str. 77): „Nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic w zakresie pozostałych wymiarów funkcji seksualnych”. Właśnie je zaobserwowała i opisała w Wynikach, w ostatnim akapicie strony 62 oraz w tabeli 19. Analogicznie (str. 77, ostatnie zdanie): „W badaniu nie wykazano istotności statystycznej związku czasu picia alkoholu ze stopniem nasilenia zaburzeń erekcji”. Coś przeciwnego czytamy w rozdziale Wyniki, str. 63, pierwszy akapit. I wreszcie (str. 78, drugi akapit): „...u kobiet czas picia alkoholu nie jest powiązany z występowaniem zaburzeń funkcji seksualnych”. Na str. 63, drugi

akapit, znajdujemy jasne stwierdzenie, że takie powiązanie stwierdzono.

W części 4 należałoby poszerzyć zagadnienie, jakie inne czynniki, poza dysfunkcjami seksualnymi, mogą wywierać wpływ na liczbę posiadanego potomstwa. Z tego prawdopodobnie powodu nie udało się autorce wyodrębnić zakładanej zależności.

Nieliczne błędy literowe: „predykatorem” (str. 77), „to końca jasne” (str. 82), „tren w leczeniu” (str. 83).

Sformułowane przez autorkę siedem wniosków pozostają zbieżne z celami pracy i pytaniami badawczymi.

Przy ich analizie nasuwa się kilka uwag:

Wniosek 1 - wewnątrz spójnika złożonego *zarówno..., jak i* przed wyrazem *jak* powinien znaleźć się przecinek.

Z powodów, o których pisałem w uwagach do Dyskusji, nie mogę zgodzić się z treścią wniosku 2.

Nie ilość, a liczba potomstwa (wniosek 4 i 6).

Streszczenia rozprawy w języku polskim oraz angielskim są zwięzłe i zawierają najistotniejsze, skondensowane informacje na temat najważniejszych części pracy.

Uwagi analogiczne jak przy Wnioskach (str. 87 i 90).

Kolejno zamieszczono estetyczny Spis tabel oraz Spis rysunków.

Piśmiennictwo obejmuje 215 pozycji ułożonych i cytowanych w tekście zgodnie z systemem vancouverkim. Autorka czerpiąc z materiałów źródłowych powoływała się na 29 prac opublikowanych w ostatnich pięciu latach (2018-2022), co świadczy o dość dobrym osadzeniu dysertacji w aktualnej literaturze naukowej.

Uwagi:

Kilkakrotnie zdublowano pozycję piśmiennictwa, a konkretnie: nr 8 i 120, 26 i 27, 69 i 70, 86 i 104, 146 i 147, 170 i 171, 201 i 203 oraz 207 i 208.

Ujednolicić należy sposób cytowania artykułów; najczęściej rok publikacji zamieszczano po tytule czasopisma, choć dość często znajduje on miejsce po nazwiskach autorów (np. poz. 17, 46, 50, 93, 109, 112, 130, 137, 140 144, 149, 153, 159, 160, 185, 186, 196, 199, 200, 202, 206, 211, 212, 213 i 215).

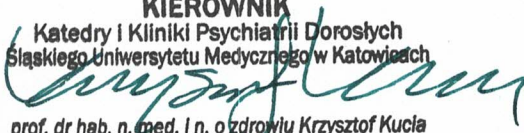
Tekst rozprawy kończy Załącznik 1– wzór autorskiej ankiety.

Rozprawę doktorską lek. Agnieszki Czerwińskiej-Błaszczyk pt. „Ocena funkcji seksualnych oraz stylów przywiązaniowych u osób uzależnionych od alkoholu” oceniam bardzo pozytywnie i stwierdzam, iż zaprezentowane w niej wyniki stanowią zarówno cenny wkład w zrozumienie zależności pomiędzy stylami przywiązania a dysfunkcjami seksualnymi wśród uzależnionych od alkoholu osób, jak i dokumentują bez wątpienia kompetencje piszącej w zakresie samodzielnego rozwiązania problemu naukowego. Krytyczne uwagi z mojej strony nie umniejszają w żadnym razie wysokiej wartości merytorycznej dysertacji.

Stwierdzam, że rozprawa doktorska lek. Agnieszki Czerwińskiej-Błaszczyk spełnia warunki określone w art. 13 ust 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.).

W świetle powyższych faktów wnioskuję o dopuszczenie lek. Agnieszkę Czerwińską-Błaszczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Krzysztof Kucia

KIEROWNIK
Katedry i Kliniki Psychiatrii Dorosłych
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

prof. dr hab. n. med. i n. o zdrowiu Krzysztof Kucia